

«Jeanne d'Arc»: Estonia primadonna oleks vanale Verdile heameelt teinud

ANDRUS KARNAU
ajakirjanik

ARVUSTUS

«Jeanne d'Arc»

Giuseppe Verdi lüüriline draama
Lavastaja Marco Gandini
Dirigent Arvo Volmer
Koreograaf Mehis Saaber
Osades Elena Bražnõk, Mehis Tiits,
Leonardo Neiva, Priit Volmer, Heldur
Harry Põlda
Itaalia keeles, eesti- ja ingliskeelsete
subtiitritega
Esietendus rahvusoperis Estonia 3.
veebruari 2023

Giuseppe Verdi «Jeanne d'Arc» pole helilooja enimmängitud teoste hulgas. «Jeanne d'Arci» on viimase saja aasta jooksul aeg-ajalt lavastatud, viimati sai see uuesti tähelepanu, kui 2015 jõudis taas kord La Scalasse. Eestiski mõistagi esimest korda.

Estonia «Jeanne d'Arci» kavalehel sõnastab Lauri Leesi ooperi libreto suurima nõrkuse elegantset: Giuseppe Verdi ooperi peategelast ja sajan- deid tagasi elanud Orleansi neitsit ei saa ega tohigi omavahel võrrelda. Midagi pole parata, ajaloolise tõega meelevaldselt ringikäimise tõttu pole libreto usutav.

«Jeanne d'Arci» aariates ja avamängudes on aimata suurt heliloojat, kes on kinkinud maailmale «Nabucco», «Traviata» ja «Aida», kuid seda on ainult märgata. Ooper tervikuna on muusikaliselt ebaühtlane. Verdi võis ju tõesti öelda pärast ooperi esiettekannet Itaalias, et see on tema parim muusika, ainult et pärast seda kirjutas ta veel üle 20 ooperi. Midagi pole parata, kõik ei saa õnnestuda.

Mu peamine küsimus eten- duse eel ja veelgi rohkem ooperi- lavastuse järel on, et miks, miks tuua üks vähetähtis, unustatud ooper Tallinnas lavale. Mis oli see ajend, et rahvusoper on Eesti vähese kultuuriraha kulutanud

suure helilooja nõrgemapoolse- le teosele?

Ega ma ole sellele vastust saanud. Seda enam, et Estonia män- gukavas on juba kaks Verdi oo- perit: «Trubaduur» ja «Traviata». Miks veel üks Verdi?

Kui vaataja lahkub saalist kü- simusega, miks lavastaja ja teat- ri juhtkond valisid just selle oo- peri, siis ilmselt rohkem polegi vaja «Jeanne d'Arci» arvustuseks kirjutada. Kriitik võiks siinkohal kirjatükile joone alla tõmmata.

Ooperi õnnestumises on kõi- ge suurem osakaal kahtlemata muusikal. Estonia orkester kõlab hästi, aga Verdi muusikat neil

täies jõus kuul- davale tuua oli raske, sest nii kui laulja avab suu, tuleb diri- gendil anda or- kestrantidele käsklus mänge- da vaikselt, veel vaikselt ja veel ja veel, aga lauljat ei ole üle

orkestri ikka kuulda.

Mis jääb lavastusest meel- de, on deemonite ja inglite tant- surühmad. Algelt oleks pida- nud need olema koorilauljad, aga «Jeanne d'Arci» viimastes lavastustes on nad taandunud

Laulja justkui kaob, tema kehastatud Jeanne d'Arc satuks nagu kindla pinnaseta sohu. Hääle jõud ja ilu kustuvad.

Elena Bražnõki Jeanne d'Arc ümbritsetuna tummadest inglitest, kes ta sümboliseerivad taevasse kannavad.

hääletuiks tegijaiks. Nimitege- last kehastanud Elena Bražnõ- ki surm inglite käte vahel, dee- monite rühm neid himuralt sei- ramas, on üks väheseid hetki, mis mõjuvad ülendavalt, kunst- tiliselt usutavalt.

Aga seejärel nimitegelasega juhtub midagi, Bražnõk justkui kaob, tema kehastatud Jeanne d'Arc satuks nagu kindla pinna- ta sohu. Nii nagu tema liigutus- tes laval pole veenvust, nii kus- tub jõud ja ilu ka ta häälest. Fi- naalis on Elena Bražnõk tagasi,

aga paraku on see vaid üks väi- ke osa tervest ooperist.

Ooperi õnnestumises on suu- ruselt teine osakaal lavastusel. Ooper pole küll psühholoogiline sõnateater, aga elamuse pakuvad lauljad ometi vaid siis, kui suuda- vad oma tegelaskuju väljendada ka enamaga kui partituuri fili- graanse kordamisega.

Esimese vaatuse lõpetab ar- munute stseen, Jeanne d'Arc ja kuningas (Mehis Tiits), see võiks olla pidulik ja dramaatiline, aga lavalt paistab midagi arusaama-

tut. Mees ja naine seisavad laval ja laulavad, aga miks nad seal on, millised on nende tunded teine- teise vastu? Nad lihtsalt on seal, esitavad oma noodid ja kõnnivad kuhugi ära. Leonardo Neiva lau- lab Giacomot, Jeanne'i isa. Tema sõnad ütlevad, et kord on ta mee- leheitel, kord vihane, hääle on või- mas ja ilus, kuigi puhuti katkev, aga tema olek ei väljenda mitte mingeid tundeid. Lihtsalt laulab. Sellega võibki kokku võtta lavas- taja Marco Gandini töö läbikuk- kumise. Kui välja arvata finaali ja

Joonistades mängib Mari Aakre figuurid

ANNE METSIS
moekunstnik ja -ajakirjanik

ARVUSTUS

Mari Aakre

Artist talk

Kolmapäeval, 22. veebruaril kell 16 kohtub moekunstnik Mari Aakre Vabaduse galeriis näitusel «Joonistuse pidu» huvilistega.

Kohtumist juhib Anne Metsis.

Näitus on avatud kuni 1. märtsini.

Joonistades ei pea püüdma kellelegi meeldida, vaid väljendada oma tunnet, usub end paljude eestlaste südamesse joonistanud, Siluettide moelehekülgi täitnud kunstnik Mari Aakre.

Keerulises ajas aitab joonistamine tasakaalus olla – nii ütleb moekunstnik Aakre (82, pil- diil) oma väljapanekut «Joonistuse pidu» tutvustades. Ta on staažikaim ja oma põlvkonna ainus esindaja, kes moe- joonistamisega aktiivselt tegeleb.

Kunstniku õpingud 1960. aastatel Eesti Riik- likus Kunstinstituudis kuulu- vad aega, mil moeriala oli teks- tiilikateedri osa. Tulevane moe-

kunstnik sai sealt laia spektri os- kusi, mis tänapäeva kitsasse spet- sialiseerumisse ei pruugi mahtu- da: lisaks rõivaste kavandamise- le ja komponeerimisele, õmblus- ja tikkimisoskusele ka tekstiili- maali ja akvarelli, ning akadee- milise joonistamise kõrval moe- illustratsiooni spetsiifika. Pärast lõ- petamist suunati noor, kelle dip- lomile märgitud erialaks «teks- tiili- ja kergetööstuse toodangu kunstiline kujundaja» tavaliselt tööle õmblusettevõttesse. Aak- rel läks teisiti, töökohaks sai Tal- linna Moemaja. Seal kavandasid kunstnikud kollektioone kaks korda aastas toimuvatele moede- monstratsioonidele ja kõrvuti il- lustreerisid neli korda aastas il- mumat moemaja ajakirja Siluett.

Moekad ja graatsilised

Valik Aakrele ajaperspektiivis sümpaatseks jäänud lehekülge- dest 1971.–72. aasta Siluettides on nüüd suurendatuna näitusesaalis. Teised, mille viltpliiatsitehnikas värve trükk tuhmistas, pole auto- ri väljavalikut ära teeninud, kuid ilmekad näited 70. aastate moest on need sellegipoolest. Aakre joonistatud poppe moelehekül- gi noortele leidub ka ajakirjas Käsitöö.

Õnneks on need väljaanded kodumaise moe- illustratsiooni eheda aja- loona säilinud raamatukogu- des ja küllap ka veel kodudes. Hi- lisem trükimeedia nii ilmekat ülevaadet paraku enam ei paku.

«Aeg on muutunud, prae-

Pilt moekunstnik Mari Aakre moejoonistuste näitusel Vabaduse galeriis.

gu ei ole väga palju võimalusi moejooniseid ajakirjades avalda- da,» möönab ka kunstnik. «See- eest on nüüd igapäev võimalus olla moedisainer või -stilit, see on elu praktiline pool, mis peale jääb. Minu meelest on tore, et meil on palju individuaaltegijaid- disainereid, igapäev oma käekirja- ga, ja inimestel on valida, mis ihu ja hingega sobib.»

Moeillustraatori amet kipub selle kõrval olema lõbu, mille või- malus igapäevast leiba teenida on kaduvväike. Seda nii meil kui ka mujal.

Moejoonistuse kui žanri õit- seaeg jääb eelmise sajandi esi- messe poole. Fotokunsti are- nedes kaotas joonistatud mood oma esialgse ülesande anda pildi kaudu edasi rõivaste täpset tegumoodi. Kui alates 1960nda- test vallutasid mujal maailmas moežurnaalide lehekülgi staar- fotograafide klientspildid muusa- modellidest, võis siinmail rahu- likult moeideedel lasta sule ja pintsli abil lennata. 1958. aastal ilmumist alustanud ajakiri Si- luett vajab häid joonistajaid veel mitu head aastakümnet, sest

EESTI KULTUURKAPITAL

Eesti Kultuurkapital kutsub üles esitama kandidaate maakondlikesse ekspertgruppidesse perioodiks 2023–2025

Kandidaate saavad esitada kõik vastavas maakonnas tegutsevad kultuuri- ja spordialade ühendused ning organisatsioonid. **Palume esitada ka kandidaate, kes varem pole maakonna ekspertgruppi koosseisu kuulunud.**

Kandidaadilt ootame maakonna kultuuri- ja spordielu head tundmist, erapooletut suhtumist otsuste tegemisel ning head meeskonnatöö oskust.

Kirjalikus ettepanekus peavad olema:

- lühike põhjendus kandidaadi sobivusest eksperdik,
 - kandidaadi CV,
 - kandidaadi kirjalik nõusolek,
 - kandidaadi ja tema esitaja kontaktandmed.

Kandidaatide esitamise tähtaeg on 3. märts 2023.

Kirjalikud ettepanekud palume saata e-posti aadressil: kandidaat@kulka.ee.

Lisateave: Viktoria Toompere, tel 506 8173.